

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΘΕΜΑ Α

Α1.

Οι γυναίκες, σύμφωνα με τον συγγραφέα, είναι θύματα της χειραγώγησης των αντρών από την αρχαιότητα, ενώ, μέχρι πρόσφατα, θεωρούνταν αυτονόητη από τους στοχαστές η εξαίρεσή τους από την ιδέα της ισότητας. Η αντιμετώπισή τους ως κατώτερων αναπαραγωγικών όντων οδήγησε στην πρωτοφανή εκμετάλλευσή τους. Παρά τη νομική προστασία, οι γυναίκες υφίστανται και σήμερα, ποικίλες μορφές βίας στην κοινωνική ζωή. Οι επέτειοι, επομένως, για τα δικαιώματα των γυναικών πρέπει να αποτελούν αφορμή έντονης αυτοκριτικής και προσπάθειας για ένα δικαιότερο κόσμο.

ΘΕΜΑ Β

Β1. 1. γ («Μέχρι... τις γυναίκες».)

2. γ («Είχε ως συνέπεια... εκμετάλλευση».)

3. β («Στις δικές μας... παράνομες».)

4. β («να αναλογιζόμαστε... δικαιοσύνη».)

5. α («Και αυτομάτως... θυματοποίηση».)

Σημείωση: Τα χωρία των κειμένων δεν ζητούνταν.

B2.▪ προφανώς: **επιβεβαίωση**

Η Μπ. Κανόν επιβεβαιώνει/παραδέχεται εν μέρει στην πρόταση που ακολουθεί («και υπάρχουν... γυναικών») την άποψη των νεοφεμινιστών που προανέφερε («ενός ρεύματος... γυναικών»).

▪ όμως: **αντίθεση/εναντίωση**

Στην πρόταση που ακολουθεί («Είμαστε... άνθρωποι») αντιδιαστέλλει το κοινό γνώρισμα όλων (άνθρωποι) στις διαφορές φύλου που προηγήθηκαν («διαφορές... γυναικών»). Έτσι αντιτίθεται στην άποψη των νεοφεμινιστών που διατυπώθηκε («θεωρεί αγεφύρωτες»).

▪ δηλαδή: **επεξήγηση**

Στην προηγούμενη περίοδο («είμαστε άτομα... κηπουροί») παρουσιάζει παραδείγματα επαγγελμάτων-δραστηριοτήτων («συγγραφέας» κλπ), και το κοινό γνώρισμα (άνθρωποι), ενώ με το «δηλαδή» επεξηγεί τη σκέψη της, ότι το κοινό γνώρισμα (άνθρωποι) είναι το σημαντικό.

▪ επειδή: **αιτιολόγηση**

Η βία που δέχεται η γυναίκα («διατρέχει μονίμως... βία») αιτιολογείται, κατά την κρίση των νεοφεμινιστριών, αποκλειστικά με βάση το φύλο («είναι γυναίκες»).

▪ ώστε: **αποτέλεσμα**

Στην προηγούμενη πρόταση παρουσιάζεται το αίτιο («Είναι τόσο έντονο... περί θύματος») και στην πρόταση που ακολουθεί το αποτέλεσμα, δηλαδή η ιδιαίτερη αξία που αποδίδεται στη θέση του θύματος («ώστε... εύσημο»).

B3. α. Στην τελευταία παράγραφο σκοπός του συντάκτη είναι να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες/τις αναγνώστριες για τις αδικίες σε βάρος των γυναικών. Με τη χρήση συνασθηματικά φορτισμένου λεξιλογίου (αδικία, συμπονούμε, γυναίκες θύματα) επιχειρεί να κινητοποιήσει τον δέκτη, με αφορμή την Ημέρα κατά της βίας εναντίον των γυναικών, ώστε να αναλογιστεί τα προβλήματα που αντιμετώπιζε και εξακολουθεί να

αντιμετωπίζει η γυναίκα. Με το συγκεκριμένο λεξιλόγιο, διεγείρει συναισθήματα οργής, αγανάκτησης και ενοχής στον αναγνώστη, παρουσιάζοντας εμφατικά τις αδικίες που υφίστανται οι γυναίκες.

Με το α' πληθυντικό πρόσωπο (αναλογιζόμαστε, συμπονούμε, προσπαθούμε) με τρόπο παραστατικό ο συντάκτης επιθυμεί να αναδείξει τη συλλογική ευθύνη που φέρουμε (όλοι μας) για την εξασφάλιση της δικαιοσύνης απέναντι στη γυναίκα. Αξιοποιώντας ο συντάκτης το κλίμα οικειότητας του α' πληθυντικού, επικοινωνεί αποτελεσματικότερα με τον αναγνώστη, εφόσον μειώνει την απόσταση που τους χωρίζει. Έτσι, καταφέρνει να μας παρακινήσει να δράσουμε συλλογικά.

Θα μπορούσαμε, επίσης, να αναφέρουμε τις προτρεπτικές εκφράσεις/την υποτακτική (να συμπονούμε, να προσπαθούμε να οραματιζόμαστε), που εκφράζεται με τη μορφή του ασύνδετου σχήματος, το α' ενικό πρόσωπο (ξέρω) και την αντίθεση. (Σήμερα, όμως...)

B3. β. Η δεύτερη παράγραφος του κειμένου 2 οργανώνεται με τη μέθοδο της αντίθεσης. Η συγγραφέας αντιδιαστέλλει το περιεχόμενο του νεοφεμινισμού («Όταν προτάσσουμε ... αλλάξουμε») με αυτού του «κλασσικού» φεμινισμού (« Οι “κλασσικές” ... πράγματα»). Με αυτόν τον τρόπο διαφωτίζει / πληροφορεί τον αναγνώστη, δείχνοντας τη διαφορά στα αποτελέσματα κάθε αντίληψης. Παράλληλα, δηλώνει και την δική της θέση υπέρ του κλασσικού φεμινισμού, όπως φαίνεται και με την αλλαγή των ρηματικών προσώπων στην κατάληξη της παραγράφου («Αντιθέτως ... ξεπεράσουμε»).

ΘΕΜΑ Γ**Γ1.**

Ο ήρωας, ως πρωτοπρόσωπος αφηγητής (αυτοδιηγητικός) στον **εσωτερικό του μονόλογο** εξομολογείται την απογοήτευση και το συναίσθημα της προδοσίας, της απόρριψης που του προκάλεσε η απόλυσή του («οι σταγόνες ... αλεξίπτωτό τους»: **παρομοίωση**). Χαρακτηριστικό είναι το **(καθημερινό) λεξιλόγιο** σε όλη την έκταση του αποσπάσματος, το οποίο αποκαλύπτει την απαξίωση που βιώνει («σούταραν», «να της πω το και το»). Νιώθει ένοχος, επειδή αναβάλλει διαρκώς να αποκαλύψει την αλήθεια στη σύντροφό του και επιλέγει μια υποκριτική στάση απέναντί της, την οποία αποκαλύπτει με την ομολογία του ότι δεν παρεκκλίνει από το καθημερινό του πρόγραμμα («Γιατί πάνε ... βενζίνες»). Στην πραγματικότητα αισθάνεται ανεπαρκής, καθώς αδυνατεί να ανταποκριθεί στη στερεοτυπική αντίληψη που έχει για τους άνδρες, όπως φαίνεται μέσα από το **ερώτημα** («Τι σόι ... παρακάτω»). Μάλιστα, τόσο η **επανάληψη** («οι αληθινοί άντρες»), όσο και ο **μικροπερίοδος** λόγος στην τελευταία παράγραφο του κειμένου δηλώνουν με **κατηγορηματικό - αφοριστικό τόνο** την ανάγκη του ήρωα να ανακτήσει την εικόνα που η κοινωνία θεωρεί πρότυπη για τους άνδρες. Έτσι, αισθάνεται ότι θα αποκαταστήσει τη χαμένη του αυτοπεποίθηση.

Προφανώς, συμμερίζομαι το ψυχικό βάρος του ήρωα, γιατί έχει να αντιμετωπίσει την ανεργία που συνιστά μια ιδιαίτερα δύσκολη συνθήκη για κάθε άνθρωπο. Αντιλαμβάνομαι, όμως, ότι η απογοήτευσή του πηγάζει περισσότερο από εκείνη την αβάσταχτη αίσθηση ότι δεν κατάφερε να ανταποκριθεί στο κοινωνικό πρότυπο του άντρα. Τα έμφυλα στερεότυπα εγκλωβίζουν τους ανθρώπους σε συμπεριφορές που τους συνθλίβουν. Ωστόσο, θεωρώ ότι η υπέρβαση των ψευδαισθήσεων περί παντοδυναμίας του ανδρικού φύλου είναι ζήτημα αυτοκριτικής και ηθικής ωριμότητας.

ΘΕΜΑ Δ**Δ1.**

Αξιότιμε, κύριε Δήμαρχε

Αγαπητοί συμπολίτες,

Νιώθω μεγάλη ευθύνη που συμμετέχω ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας σ' αυτήν την πρωτοβουλία του Δήμου μας, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Θα περίμενε κανείς ότι η συνταγματική κατοχύρωση των δικαιωμάτων της γυναίκας έχει διασφαλίσει την ισότιμη αντιμετώπισή της στη σύγχρονη κοινωνία. Ωστόσο, με απογοήτευση διαπιστώνουμε ότι αυτές οι διακηρύξεις παραμένουν κενό γράμμα, όταν ακόμα και σήμερα στη χώρα μας παρατηρούνται φαινόμενα παραβίασης των δικαιωμάτων της γυναίκας.

Α' Ζητούμενο

1. Στον ιδιωτικό βίο/ζωή η ενδοικογενειακή βία, όπως μαρτυρούν τα δεδομένα των τελευταίων ετών, συνιστά σημαντική παθογένεια που επιβεβαιώνει την εκδήλωση απάνθρωπων συμπεριφορών σε βάρος γυναικών. Είναι χαρακτηριστικά μάλιστα τα υποτιμητικά σχόλια, οι απειλές, ο εκφοβισμός που τελικά προσβάλλουν κατάφωρα την αξιοπρέπειά τους.

2. Παράλληλα, είναι κατακριτέο το γεγονός ότι η κοινωνία εγκλωβίζει τη γυναίκα στον ρόλο της συζύγου και της μητέρας, της νοικοκυράς, περιχαρακώνοντάς την σε τρόπους ζωής που της στερούν την ελεύθερη έκφραση. Στην ουσία πρόκειται μια διαιώνιση των έμφυλων στερεοτύπων τα οποία, όπως επισημαίνει ο Στ. Τσακυράκης, οδηγούν στην (ανενδοίαστη) απαξίωση και εκμετάλλευσή της, καταφανώς εντονότερη από κάθε άλλη κοινωνική ομάδα. (Κείμενο 1)

Στο δημόσιο βίο:

3. Σοβαρές είναι και οι διακρίσεις που δέχονται στον επαγγελματικό χώρο: οι μισθολογικές αποκλίσεις, η δυσκολία ανέλιξης σε ανώτερες/διευθυντικές θέσεις, η απαξίωση της μητρότητας και η εργαλειοποίησή της ως μέσο συναισθητικού εκβιασμού, η σεξουαλική παρενόχληση, η δυσπιστία για τις ικανότητές της πλήττουν εργασιακά και άλλα δικαιώματα.

4. Αυτή η συμπεριφορά εκδηλώνεται και στην πολιτική σκηνή, χώρο κατεχοχόν ανδροκρατούμενο, όπου οι γυναίκες συμμετέχουν σε ποσοστό σημαντικά μικρότερο από αυτό των ανδρών. Οι πολιτικές τους φιλοδοξίες αντιμετωπίζονται μάλλον συγκαταβατικά, γεγονός που πηγάζει από την έλλειψη εμπιστοσύνης στις ικανότητες τους, μόνο και μόνο επειδή είναι γυναίκες. Αυτό σημειώνει, άλλωστε, και η συγγραφέας Μπ. Κανόν (παραβιάζεται η αρχή της ισοπολιτείας, υπονομεύεται το δικαίωμα του εκλέγεσθαι).

Β' Ζητούμενο

Εμείς, οι νέοι, απαλλαγμένοι από αυτά τα κατάλοιπα του παρελθόντος μπορούμε να συμβάλουμε έμπρακτα στην επίτευξη της ισότητας των δύο φύλων.

5. Απαραίτητη είναι η στήριξη γυναικείων οργανώσεων που εργάζονται για την καταπολέμηση των διακρίσεων που υφίσταται η γυναίκα σήμερα. Μάλιστα, ως μαθητές και μαθήτριες, καλούμαστε να τους δώσουμε βήμα, διοργανώνοντας σχετικές ημερίδες με την βοήθεια δημόσιων φορέων, με στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού για τον έμφυλο ρατσισμό.

6. Μάλιστα, η εξοικείωση μας με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που έχουν τεράστια δυναμική, θα συμβάλει στην ανάδειξη των δικαιωμάτων γυναίκας, την πλούσια προσφορά της σε όλους του τομείς της κοινωνικής ζωής, αλλά και την ανισότητα που διαπιστώνεται εις βάρος της.

7. Να απαιτήσουμε την ένταξη της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στο σχολείο που θα βοηθήσει τους νέους, αγόρια κα κορίτσια, να διαμορφώσουν υγιή αντίληψη για τις διαπροσωπικές σχέσεις, ώστε να μην εγκλωβίζονται στις αντιλήψεις του έμφυλου ρολου τους. (Κείμενο 3)

8. Πιστεύω, ωστόσο, ότι η πολιτική μας ενεργοποίηση είναι εκείνη που θα ενισχύσει αυτή την προσπάθεια. Η συμμετοχή σε πορείες, διαδηλώσεις και κοινωνικές δράσεις θα ασκήσει πίεση στην πολιτική ηγεσία, ώστε να λάβει αποτελεσματικότερα μέτρα για την εξάλειψη των διακρίσεων. Να τονίσω, βέβαια, ότι το ισχυρότερο όπλο μας αποτελεί η

Ψήφος μας, με την οποία μπορούμε να στηρίξουμε πολιτικές δυνάμεις που στοχεύουν στην κατάργηση πρακτικών που υπονομεύουν ή εμποδίζουν την ισότιμη αντιμετώπιση των γυναικών.

Κυρίες και κύριοι,

Είναι σαφές ότι οι γυναίκες δεν απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες, όπως υπόσχονται οι νομικές διακηρύξεις και τα θεσμικά όργανα της πολιτείας. Παγιωμένες πεποιθήσεις κρατούν μέχρι και σήμερα τη γυναίκα όμηρο ρατσιστικών συμπεριφορών. Γι' αυτό, εμείς, η νέα γενιά, έχουμε χρέος να αγωνιστούμε για την ουσιαστική επίτευξη της ισότητας. Ας περάσουμε λοιπόν από τη θεωρία στην πράξη!

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Σημείωση: Για πρώτη φορά ζητείται από τους μαθητές να υποστηρίξουν τεκμηριωμένα τις απόψεις αξιοποιώντας δημιουργικά και το κείμενο λογοτεχνίας. (Κείμενο 3)